БЪЛГАРСКА АКАДЕМИЯ НА НАУКИТЕ

ИНСТИТУТ ЗА ДЪРЖАВАТА И ПРАВОТО

СЕКЦИЯ ПО ГРАЖДАНСКОПРАВНИ НАУКИ

АВТОРЕФЕРАТ на

Дисертационен труд

за присъждане на образователна и научна степен „Доктор“

„ДРУЖЕСТВЕН ДЯЛ В ООД“

Редовен докторант

МАРГАРИТА ИЛИЕВА БАЛАБАНОВА

Научен ръководител

ДОЦ. Д-Р НИКОЛАЙ КОЛЕВ

Научна област ш. 3. Социални, стопански и правни науки

професионално направление ш.3.6. Право

докторска програма: Стопанско/търговско право

София, 2020г.

I. ОБЩА ХАРАКТЕРИСТИКА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. Актуалност на проблема

Дружеството с ограничена отговорност за пръв път е уредено в Германия със Закона за дружествата с ограничена отговорност (ГЗДОО) от 1892 г. От Германия уредбата на ООД е реципирана в Австрия през 1906 г., а оттам е възприета в България, където през 1924 г. е приет Закон за дружествата с ограничена отговорност (ЗДОО).

Дружеството с ограничена отговорност се създава като междинна дружествена форма, която обединява преимуществата на персоналните дружества, от една страна, и на акционерното дружество, от друга страна. ООД позволява да се избегне тежката процедура по учредяване и сложният апарат на управление при АД, както и неограничената и солидарна отговорност при събирателното и командитното дружество. Тези преимущества на ООД бързо правят това търговско обединение предпочитана форма за развиване на търговска дейност.

ЗДОО е отменен с чл. 1 от Указ за отменяване на Търговския закон и на Закона за дружествата с ограничена отговорност (ДВ бр. 78 от 28.09.1951г.).

През 1991г. с приемането на Търговския закон (ТЗ) ООД е уредено в глава тринадесета – „Дружества с ограничена отговорност“, като приложение намират и общите положения за търговските дружества в част първа „Обща част“ и част втора „Видове търговци“ от ТЗ.

В ТЗ дружеството е ограничена отговорност е уредено като капиталово търговско дружество. Съгласно определението, дадено в чл. 113 ТЗ, дружеството с ограничена отговорност може да се образува от едно или повече лица, които отговарят за задълженията на дружеството с дяловата си вноска в капитала на дружеството.

Спорен в правната доктрина и съдебната практика е въпросът за същността на дружествения дял в ООД. Различните разрешения и възникващите проблеми се дължат на оскъдната правна уредба и неточно използваната в ТЗ терминология. Това води до редица трудности, които възникват в практиката. Част от въпросите, касаещи дружествения дял в ООД, надхвърлят материята на търговското право, като са фрагментарно изследвани в гражданското, облигационното, вещното, семейното, наследството право и гражданския процес. По въпроса досега не е правено цялостно монографично изследване.

Тези обстоятелства обуславят актуалността на проблема и нуждата от задълбочено разглеждане на материята, касаеща дружествения дял в ООД, който има важна функция и значение за дружеството с ограничена отговорност и за неговите съдружници.

Настоящият труд разглежда въпросите за капитал и имущество на ООД и за същността на дружествения дял в ООД, като са направени разграничения от сходни институти. Изследвани са въпросите на съвместното притежание на дружествен дял в ООД, придобиване и разпореждане с дружествен дял в ООД (прехвърляне чрез договор, апорт, наследяване, делба и други) и дружественият дял в ООД като предмет на изпълнение и особен залог. Анализирана е съдебната практика на ВС и ВКС по поставените въпроси. Направено е сравнително-правно изследване със законовата уредба на дружествения дял в ООД в Германия (GmbH) и Швейцария (Sàrl). Разгледани са слабостите на действащата уредба и са формулира предложения *de lege ferenda*.

Монографията е съобразена с действащото законодателство, правната литература и съдебната практика към 31.07.2020г.

2. Цели, предмет и методи на изследването

Трудът цели да анализира и систематизира всички въпроси на частното право, свързани с дружествения дял в ООД, както и проблеми от публичното право, касаещи принудителното изпълнение и особения залог върху дружествен дял. Разглеждането на тези въпроси е необходимо, предвид интердисциплинарния характер на материята.

Поставена е задача да се изясни същността на дружествения дял в ООД, да се изведе определение и същият да се разграничи от сходни институти (участие в капитала, вноска в имуществото, членство в ООД, дружествен дял в СД, акция в АД, търговско предприятие).

Също така се цели да се изследват и систематизират различните способи за придобиване и разпореждане с дружествен дял в ООД – придобиване на дружествен дял в ООД чрез записване на участие в капитала, придобиване чрез договор, апорт и делба, придобиване по наследство.

Цели се да бъдат разгледани и въпросите, касаещи дружествения дял в ООД като предмет на запор, изпълнение и особен залог.

Анализирана е подробно законовата уредба, съдебната практика и становищата на правната доктрина по поставените проблеми. Обърнато е внимание на слабостите в законодателството. Направено е сравнително-правно изследване с немското и швейцарското право.

В дисертационния труд е използван и историческият метод, чрез който е проследено историческото развитие на правната уредба по отношение на дружествения дял в ООД.

Чрез сравнително-правния метод е изследвана уредбата на дружествата с ограничена отговорност в Германия (GmbH) и Швейцария (Sàrl). Целта е да се покажат приликите и разликите в законодателствата, да се направи паралел между различните разрешения, като се преценят техните

плюсове и минуси, което да даде възможност да се заимстват утвърдени и изпробвани в тези страни решения.

Приоритет при изследването на поставените въпроси е отдаден на практическите разрешения, като е съобразена установената съдебна практика на ВКС.

В дисертацията е използван интердисциплинарен подход, доколкото нормативната уредба, касаеща дружествения дял в ООД съдържа както норми на частното право, така и такива на публичното право. С оглед на това изследването обхваща освен търговско правните проблеми, така също въпроси касаещи гражданското, облигационното, семейното, вещното, наследственото право и гражданския процес.

3. Обем и структура

Дисертационният труд се състои от начална страница, съдържание, увод, три глави, заключение и библиография. Дисертацията е в общ обем от 284 страници. Направени са 391 бележки под линия.

Списъкът с използваната литература съдържа 50 монографии и учебници и 42 статии и студии от списания и сборници. Използваната литература е на четири езика – български, английски, немски и френски език.

II. КРАТКО ИЗЛОЖЕНИЕ НА ОСНОВНОТО СЪДЪРЖАНИЕ НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

Глава първа

Същност и разграничения

1. Общи положения

В тази глава са поставени основните проблеми, цели и задачи на изследването. Разгледани са общите въпроси за капитал и имущество на ООД, които са дефинирани и е направено разграничение между тях.

Прието е, че капиталът на ООД е числово изразена величина, която трябва да отговаря на изискванията за минимален размер, да е определена по размер в дружествения договор, да е вписана в ТРРЮЛНЦ и трябва да е покрита по размер от задължението за вноски на съдружниците.

Капиталът има гаранционна функция. Важно да се подчертае е, че дружеството с ограничена отговорност отговаря за задълженията си с цялото си имущество, а не с капитала. Капиталът обаче стои в основата на това имущество. Предназначението му е да служи като показател за минималната стойност на това имущество, откъдето идва и задължението за обявяването му в ТРРЮЛНЦ. Стигнато е до заключение, че по действаща уредба, капиталът не е в състояние да изпълни тази своя функция.

Като определение за имущество е прието, че това са всички оценими права и задължения на дружеството, които имат реално стойностно измерение. Имуществото е понятие по-тясно по съдържание от понятието патримониум, под което се разбира цялостната имуществена сфера на дружеството.

2. Дружествен дял в ООД

Основано място в тази глава заема въпросът за изясняване на същността на дружествения дял в ООД. От направения анализ е стигнато до заключение, че дружественият дял не съвпада с членството в ООД. Прието е, че дружественият дял определя участието на съдружника в имуществото на дружеството. Това участие се изразява в правото на съдружника да

участва в печалбите, да получи вземане от чистото имущество или от остатъчното имущество в производството по ликвидация при наличие на определени предпоставки. Дружественият дял в ООД е потенциално право (потенциална възможност) на вземане от имуществото на дружеството.

Разгледани са подробно потенциалните права на вземания от имуществото на дружеството, които дава дружествени дял в ООД. Разграничени са различните стойности, които има дружествения дял – номинална, балансова, емисионна и пазарна.

Основен момент при дефинирането на дружествения дял в ООД е разграничаването му от други сходни институти и понятия – от членството в дружеството, от участието в капитала и от вноската в имуществото на дружеството.

3. Кои субекти могат да са съдружници в ООД

В тази точка е разгледано кои лица могат да бъдат съдружници в ООД, като първо е изследван въпросът по отношение на физическите лица, а след това на юридическите лица.

Разгледани са различните виждания в правната доктрина и съдебна практика по отношение на възможността недееспособни физически лица да станат съдружници в ООД. Прието е, че нормата на чл. 65, ал. 1 ТЗ трябва да се тълкува разширително в смисъл, че съдружник в търговско дружество може да бъде само лице с пълна дееспособност. Съдружник в ООД може да бъде само пълнолетно лице, което не е поставено под пълно и ограничено запрещение.

4. Съвместно притежание на дружествен дял в ООД

Разгледани са спорните в доктрината и практика проблеми, касаещи обекта на съпритежание по чл. 132 ТЗ, упражняването на правата на съпритежателите, отговорноста за изпълнение на задълженията и въпросите, касаещи назначаването и липсата на назначен общ представител.

Изяснен е въпросът кой е обектът на съвместно притежание – дружественият дял, участието в капитала или членството в ООД, по който в доктрината е налице дискусия. Прието е, че обект на съпритежание е дружественият дял в ООД. Всеки съпритежател, когато е приет за съдружник, участва в дружеството на самостоятелно правно основание – породено освен от общото притежание на дружествен дял и от решение на общото събрание за приемане на съответното лице за съдружник. Притежанието на общ дружествен дял обаче води до специфики в членството на съпритежателите, изразяващи се в това, че съответният съдружник няма да може самостоятелно да упражнява всички права в дружеството и че съпритежателите отговарят солидарно за задълженията към ООД.

Разгледано е как се упражняват отделните имуществени, управителни и неимуществени права на съдружниците съпритежатели, включително по какъв начин се упражняват защитните им права да предявят искове по чл. 71, чл. 74 и чл. 125, ал. 3 ТЗ.

Прието е, че уредената в чл. 132 ТЗ съвместност на дела не следва да бъде абсолютизирана до степен, отричаща възможността всеки от съдружниците да упражнява лично и независимо от останалите съпритежатели на дела отделни членствени права и да отговаря лично за изпълнението на отделни задължения.

Личното упражняване на правата е допустимо и възможно по отношение на всички неимуществени права, които имат строго личен характер, изключващ съвместното им упражняване едновременно от няколко съдружници, дори когато те са съсобственици на един дружествен дял. С оглед на естеството им, строго личен характер имат правото на непосредствено участие в дейността на дружеството, правото на участие в работата на общото събрание, контролните права на информация за хода на дружествените дела и други.

Съвместното упражняване на права е приложимо в случаите, в които се иска волеизявление от „общността на съпритежателите“ – например при упражняване на правото на глас в общото събрание.

Отделният съпритежател на идеална част от дружествен дял има активна процесуална легитимация за предявяване на иск по чл. 74 ТЗ и иск за защита на членствени права по реда на чл. 71 ТЗ

Анализирани са въпросите дали съпритежател на дружествен дял в ООД самостоятелно може да прекрати участието си в дружеството по реда на чл. 125, ал. 2 ТЗ с писмено предизвестие и дали може самостоятелно да се разпорежда с идеалните части от дружествения дял, които притежава.

5. Разграничения

В тази точка дружественият дял в ООД е разграничен от сходните институти на дружествения дял в СД, от акцията в АД, както и от търговското предприятие.

Спорен в доктрината е въпросът дали в СД има дружествени дялове каквито има при ООД. В труда е прието, че в СД също може да се говори за дружествен дял разбиран като потенциално право на вземане от имуществото на дружеството.

Разгледани са трите значения на акцията в АД - като част от капитала на АД, като титул за участие в АД и КДА, и като ценна книга. Направена е съпоставка с дружествения дял в ООД.

Дадено е определение за търговско предприятие на търговеца, като същото е разграничено от имуществото на дружеството и от дружествения дял в ООД. Търговското предприятие е съвкупност от права, задължения и фактически отношения, които обаче изразяват дейността на търговеца като работеща икономическа единица. То включва и имуществени права, каквото е правото на собственост. Търговското предприятие като съвкупност включва част от имуществото, с която се осъществява търговската дейност на търговеца. Дружественият дял принадлежи на съдружника в ООД, докато търговското предприятие принадлежи на дружеството, като самостоятелен правен субект. При прехвърляне на дружествени дялове предмет на прехвърлителната сделка е дружественият дял (чл.129, ал.1 ТЗ), а не имуществото на дружеството, което стои зад тях. Придобиването на част или на всичките дружествени дялове, съпроводено от решение на общото събрание за приемане на нов съдружник, поражда членствени права, но не и вещни права върху недвижимите и движими вещи част от търговското предприятие и имуществото на дружеството, чийто носител е самото ООД.

Глава втора

Придобиване и разпореждане с дружествен дял в ООД

1. Придобиване на дружествен дял в ООД чрез поемане на участие в капитала

В тази точка е изследван въпроса за поемането на участие в капитала, предпоставките при които е допустимо, процедурата, както и правния му

ефект. С оглед направения анализ е прието, че поемането на участие в капитала в ООД е способ за придобиване на дружествени дялове. Той се осъществява чрез записването на част от капитала в ООД при учредяването му, при последващо увеличение на капитала или при „освободен“ капитал от съдружник, който е прекратил участието си в дружеството. Поемащо лице може да е както съдружник, така и трето лице при спазване на условията за приемане на нов съдружник. Във всички случаи е необходимо решение на общото събрание на дружеството.

2. Прехвърляне на дружествен дял в ООД чрез договор

Съгласно чл. 129, ал. 1 ТЗ дружественият дял в ООД може да се прехвърля. Прехвърлянето на дружествения дял от един съдружник на друг се извършва свободно, а на трети лица - при спазване на изискванията за приемане на нов съдружник и ако няма неизплатени изискуеми трудови възнаграждения, обезщетения и задължителни осигурителни вноски на работниците и служителите, включително и на работниците и служителите, трудовите правоотношения с които са прекратени до три години преди прехвърлянето на дружествения дял.

Прехвърлянето на дружествени дялове в ООД може да стане с почти всички познати облигационни договори – например замяна, дарение, както и с ненаименовани договори. Най-голямо практическо приложение има покупко-продажбата на дружествени дялове.

Тази точка има важно практическо значение. В нея подробно са разгледани въпросите са предмета на прехвърляне, страните по договора, неговото съдържание и формата, в която трябва да бъде сключен. Разгледан е и въпросът за формата на договора при наличие на международен елемент.

Изследвани са въпросите за действието на вписването в ТРРЮЛНЦ на прехвърлянето на дружествен дял в ООД, както и на вписването на свързаните с него промени като например на приемането на нов съдружник, изменение на дружествения договор и други.

Разгледани са правните последици на договора за прехвърляне на дружествен дял в ООД в три насоки: по отношение на страните, по отношение на дружеството и по отношение на третите лица.

Анализиран е въпросът дали общите правила на договорите намират приложение към договора за прехвърляне на дружествен дял в ООД, както и въпросът за винкулирането.

3. Апорт на дружествен дял в ООД

В тази точка първо са разгледани общите въпроси на непаричните вноски в търговските дружества и е дадено определение на апортна вноска. Нормативната уредба на апортните вноски в търговски дружества е уредена в чл. 72 и чл. 73 ТЗ. От систематичното място на разпоредбите в Дял трети, Глава десета ТЗ – „Общи положения“, следва, че тези разпоредби се прилагат при извършване на непарични вноски във всички търговски дружества – както капиталови, така и персонални.

В закона не е налице легална дефиниция на термина апортна вноска. От нормативната уредба може да се извлече, че непаричната вноска е вноска в имуществото на търговско дружество, която се прави с цел вносителят да придобие качеството съдружник респ. акционер в търговско дружество или ако апортът се извършва при увеличение на капитала – да придобие нови дружествени дялове респ. акции в дружеството или номиналната стойност на притежаваните дялове или акции да бъде увеличена. Затова непаричната

вноска има престационен характер – насрещната престация са дяловете или акциите, които придобива вносителят в капиталово търговско дружество, респ. членството в персонално дружество. Апортът е самостоятелен и специфичен производен придобивен способ по отношение на дружеството и вносителя, най-близък до договора за замяна. Срещу прехвърлянето на предмета на непаричната вноска вносителят придобива дружествен/и дял/ове респ. акции, а дружеството придобива предмета на непаричната вноска.

В практиката на ВКС безпротиворечиво се приема, че внасянето на непарична вноска в търговско дружество представлява разпоредителен акт на съдружника, респ. акционера, с който същият прехвърля собствеността или други права върху предмета на апорта от своя патримониум в патримониума на дружеството. Касае се за специфичен деривативен способ за придобиване на права, отличаващ се от останалите видове сделки по страни, форма, предмет, момент на придобиване на правата, действие и правни последици на сделката.

По нататък е изследван е въпроса допустим ли е апорт на дружествен дял в ООД в друго търговско дружество, като е прието, че дружественият дял в ООД отговаря на всички критерии, за да бъде предмет на непарична вноска – същият е прехвърлим и подлежи на имуществена оценка. Апортът на дружествен дял в ООД може да се направи във всички видове търговски дружества по чл. 64, ал. 1 ТЗ. Предмет на апорт може да е и заложен дружествен дял.

Подробно е разгледана процедурата по внасяне на дружествения дял в ООД в друго търговско дружество (ред, форма, начин на определяне на паричната оценка на дружествения дял в ООД и др.), както и последиците от апорт на дружествен дял в ООД в друго търговско дружество. Основна последица от апорта се изразява в осъществяване на правоприемство между

вносителя и дружеството, в резултат на което то придобива дружествения дял в ООД, предмет на непаричната вноска. Апортираният дружествен дял става част от имуществото на дружеството, в което е внесен. В капитала на дружеството, в което е апортиран дружественият дял в ООД, се отразява само неговата парична равностойност. Като последица от апорта и от взетото решение на общото събрание за приемане на нов член, дружеството-приобретател става съдружник в ООД, чийто дружествен дял е апортиран, с всички произтичащи от това членствено правоотношение права и задължения. Ако дружеството-приобретател вече е съдружник в дружеството на друго основание, то увеличава участието си в капитала на дружеството.

4. Наследяване на дружествен дял в ООД

Дружественият дял в ООД може да се наследява по изричната разпоредба на закона - чл. 129, ал. 1 ТЗ. Законовата уредба на наследяването на дружествен дял е лаконична и е станала повод за дискусии в правната доктрина и в практиката. Въпросите, касаещи наследяването на дружествен дял, се задълбочават и от смесването на понятията за членство в ООД и за дружествен дял в ООД, между които в доктрината се поставя знак на равенство

В тази точка е изследвано кой е предметът на наследяване. В теорията и практиката е налице противоречие по този въпрос. Прието е, че членството в ООД е лично, ненаследнимо и непрехвърлимо и същото се прекратява със смъртта на съдружника физическо лице респ. с прекратяването на юридическото лице, както изрично е посочено в чл. 125, ал. 1, т. 1 и 3 ТЗ.

Наследими са имуществените права и задължения на съдружника. Дружественият дял е именно едно потенциално право на вземане от имуществото на дружеството съгласно законовата му дефиниция в чл. 127 ТЗ и извършеното тълкуване в глава първа на дисертацията. То е една съвкупност от имуществени права и се наследява по изричната разпоредба на закона, независимо, че членството на наследодателя в дружеството се е прекратило.

Наследяването на дружествен дял не е равнозначно на придобиване на членствени права в ООД. При смърт на съдружник в ООД се наследяват имуществените му права, но не и правото на членство.

Внимание е обърнато на особеностите, които възникват при наследяването при смърт на едноличен собственик на капитала на ЕООД и особеностите при завет на дружествен дял в ЕООД.

Разгледано е както наследяването по закон, така и наследяването на дружествен дял по завещание, като специално внимание е обърнат на въпроса за необходимата форма на завещанието.

5. Делба на дружествен дял. Разграничения

Чл. 131 ТЗ е именуван „Делба на дружествен дял“ и предвижда, че разделянето на един дружествен дял се допуска само със съгласието на съдружниците освен ако е уговорено друго.

В тази точка е изследвано допустима ли е делбата на дружествен дял в ООД, приложими ли са правилата на ЗН, ЗС и ГПК по отношение на делбата на дружествен дял в ООД и какъв е редът за извършването й.

Делбата е разграничена от разделянето на дружествен дял и от договора за разпределение на идеални части от дружествен дял в ООД.

Глава трета

Дружественият дял в ООД като предмет на изпълнение и особен залог

1. Запор и изпълнение върху дружествен дял в ООД

Запорът и изпълнението върху дружествен дял в ООД са уредени в чл. 517 ГПК, който е именуван „Изпълнение върху дял от търговско дружество“. Разпоредбата се намира в глава 45 ГПК – Изпълнение върху вземания на длъжника. В чл. 517 ГПК е уредена процедурата за изпълнение върху дял от търговско дружество, която се реализира в изпълнително производство. В чл. 231, ал. 3 и 4 ДОПК е уредена аналогична процедура с тази по чл. 517, ал. 3 и 4 ТЗ за събиране на публични вземания на съдружник в ООД. Запорът върху дял от ООД е допустим и като обезпечителна мярка. Въпреки, че е обект на изпълнение, дружественият дял не се изнася на публична продан и не може да се прехвърля от съдебния изпълнител. В ТЗ не е уреден начин за принудително прехвърляне на дружествен дял, за разлика от ЗООД (отм.), където в чл. 79 до 83 е била уредена възможност за продажба на дружествен дял в ООД чрез публичен търг от съдебен пристав при определени предпоставки.

В тази точка са разгледани въпросите за предметът на запор и принудително изпълнение и процедурата по налагане на запор и изпълнение върху дружествен дял в ООД. Специално внимание е обърнато на последиците от налагане на запор върху дружествен дял в ООД спрямо съдружника и спрямо дружеството.

Анализирано е как се прекратява членството на съдружника в ООД при наложен запор върху дружествения му дял, искът за прекратяване на дружеството, което не е заплатило задължението на съдружника и производството по ликвидация, което започва след прекратяване на дружеството в хипотезата на прекратяване по реда на чл. 517 ГПК.

Обърнато е внимание на специфичната хипотеза на изпълнение върху всички дялове на длъжника в ООД по реда на чл. 517, ал. 4 ГПК.

2. Залог на дружествен дял в ООД

Съгласно чл. 4, ал. 1, т. 4 ЗОЗ по реда на този закон могат да се залагат дружествени дялове от дружества с ограничена отговорност. Специални правила по отношение на залога върху дружествен дял в ООД са уредени в чл. 19 и чл. 45 ЗОЗ.

В тази глава са разгледани въпросите за това какъв е предметът на особен залог, в каква форма се сключва договор за особен залог на дружествен дял в ООД, вписването в ТРРЮЛНЦ и неговото действие.

В анализа са обхванати правата и задълженията на страните по договор за особен залог на дружествен дял в ООД, начините за изпълнение върху дружествения дял в ООД и приложимостта на залога по отношение на всички дружествени дялове в ЕООД респ. ООД.

III. НАУЧНИ ПРИНОСИ

1. Докторантът е обосновал собствена оригинална дефиниция за понятието за дружествен дял в ООД, като това понятие отграничава дружествения дял в ООД от членството в дружеството. Изяснена е същността на дружествения дял в ООД и е разграничен от други институти.

Обърнато е внимание на несъвършенствата в правната уредба в ТЗ, посветена на дружествения дял в ООД, които се дължат на неточно използваната терминология. Направени са конкретни предложения за подобрения, които могат да бъдат разглеждани като приносни моменти.

2. По отношение на капитала на ООД е предложено *de lege ferenda* в ТЗ да се предвиди задължение за дружеството във всеки един момент да разполага с чисто имущество (разлика между актив и пасив) не по-малко по стойност от записания в ТРРЮЛНЦ капитал. Това може да стане чрез приемането на нова алинея към чл. 117 или със създаването на нов чл. 117а ТЗ, който да гласи: *"Чистото имущество на дружеството с ограничена отговорност не може да е по-малко от капитала на дружеството".*

3. *De lege ferenda* е предложено чл. 121, ал. 2 ТЗ да бъде променен по следния начин: „*Когато вноската не може да бъде изплатена или внесена от съдружника, който я дължи, и няма възможност дружественият му дял да бъде продаден на друго лице, останалите съдружници са длъжни да изплатят недостига съразмерно на участието им в капитала или да намалят с него дружествения капитал по съответния ред*."

4. Предложена е следната редакция на чл. 127 ТЗ: *„Ал. 1 Дружественият дял представлява потенциално право на вземане от имуществото на дружеството. Всеки съдружник има дружествен дял, чиято номинална стойност се определя в дружествения договор, и е равна на участието в капитала на съдружника.*

Ал. 2 Размерът на потенциалните вземания от имуществото на дружеството се определят съобразно участието на съдружника в капитала на ООД, ако не е уговорено друго."

5. Обоснована е следната редакция на чл. 149, ал. 3, т. 2 ТЗ по отношение на намаляването на капитала на ООД: *„Намаляването може да се извърши чрез приспадане на участието в капитала на прекратилия членството си съдружник".*

6. На следващо място, от направения в дисертацията анализ се стига до извод, че употребеният в ТЗ термин „дял" създава объркване,

защото се използва с три различни значения. В едни случаи вложеният смисъл в понятието „дял“ е на вноска в имуществото, в друг случай – на участие в капитала, а в трети случай се има предвид дружествен дял в ООД. Това налага тълкуването на понятието „дял“ в съответната разпоредба от закона, което води до практически трудности и проблеми.

От извършеното тълкуване е стигнато до извод, че в чл. 120, ал. 1, чл. 121, ал. 1, изр. 1 и 2 и ал. 2, предл. 1, чл. 126, ал. 1 ТЗ, чл. 133, ал. 1, изр. 1 и ал. 2 ТЗ, чл. 149, ал. 3, т. 3 ТЗ под „дял“ законодателят има предвид вноската на съдружника като предмет на задължението на съдружника към ООД за заплащане на пари респ. внасяне на апортна вноска.

Затова с оглед прецизност *de lege ferenda* е предложено в тези разпоредби „дял“ да се замени с понятието „вноска“, когато с него се има предвид **вноската като предмет на задължението на съдружника към ООД за заплащането респ. внасянето ù** (вноската като пари или апортна вноска).

На следващо място, в други разпоредби – чл. 115, т. 5, чл. 117, ал. 1, изр. 2, ал. 2, ал. 3 и ал. 4, чл. 121, ал. 2, *in fine*, чл. 127, *in fine*, чл. 130, чл. 133, ал. 1, изр. 2, чл. 134, ал. 1, чл. 137, ал. 2 и ал. 3, чл. 138, ал. 2 ТЗ, чл. 148, ал. 1, т. 1 и т. 2, чл. 149, ал. 3, т. 1 и 2 и чл. 155, т. 1 ТЗ под понятието „дял“ или „дял в капитала“ се има предвид размерът на участието в капитала **като абстрактен измерител, като стойност, определена в дружествения договор и вписана в ТРРЮЛНЦ, от която зависи размерът на дивидента, на вземането по чл. 125, ал. 3 ТЗ, на ликвидационния дял на съдружника, на вземането при намаляване на капитала, правото на глас, задълженията за заплащане на вноска и допълнителна парична вноска, упражняването на малцинствените права на съдружниците и задължението по чл. 121, ал. 2 ТЗ.** С това именно значение в доктрината се асоциира понятието „дял в капитала“. С оглед прецизност, а и за ясно разграничение от дружествения дял, е по-правилно вместо понятието „дял“

в капитала, в тези разпоредби да бъде използван термина „участие в капитала“.

Затова *de lege ferenda* е предложено, където в ТЗ се има предвид размерът на участието на съдружника в капитала като стойност и абстрактен измерител, от който зависи размерът на потенциалните права, които дава дружественият дял, правото на глас, задължението за вноска и за допълнителна парична вноска, възможността да бъдат упражнени малцинствени права и други, вместо понятието „дял“ в капитала, да се използва терминът „участие в капитала“.

На трето място, в някои разпоредби на ТЗ с понятието „дял“ е обозначен дружественият дял на съдружника в ООД със значение на потенциално право на вземане от имуществото на дружеството – чл. 121, ал. 2, предл. 2, чл. 132, чл. 143, ал. 1 и 2 ТЗ и чл. 148, ал. 2 ТЗ. В тази разпоредби *de lege ferenda* е предложено „дял“ да бъде заменен с понятието „дружествен дял“.

Ако така направените предложения бъдат приети, ще се преодолеят тълкувателните и практическите проблеми при прилагане на ТЗ, както и ще се допринесе за ясното разграничение между дружествения дял, вноската и участието в капитала. Предлаганите термини ще спомогнат за правилното разбиране на тези институти на търговското право и съответно за правилното приложение на ТЗ.

7. Обосновано е *de lege ferenda* чл. 125, ал. 1 ТЗ да се допълни по следния начин: „*Участието на съдружника се прекратява* ***занапред“***.

Застъпено е разбирането, че непълнолетни и поставени под ограничено запрещение не могат да бъдат съдружници в ООД. Затова е предложено изрично към чл. 125, ал. 1, т. 1, *in fine* ТЗ да се добави, че членството в ООД се прекратява и при поставяне под ограничено запрещение.

8. Направено е предложение *de lege ferenda* чл. 140, ал. 1 ТЗ да се измени в смисъл, че се вписват **обстоятелствата**, които се отнасят до вписванията по чл. 119, ал. 2 ТЗ. Разпоредбите на чл. 140, ал. 3 и ал. 4 трябва да се обединят в една обща алинея 3, като е предложена следната редакция: *„Обстоятелствата относно изменение и допълнение на дружествения договор, които подлежат на вписване по чл. 119, ал. 2, прекратяване на дружеството, преобразуване на дружеството, както и назначаване на ликвидатор са противопоставими на третите добросъвестни лица от вписването им в търговския регистър“.*

С оглед на правния ефект от вписванията в ТРРЮЛНЦ е прието, че е препоръчително *de lege ferenda* да се въведе изискване за съответствие между вписаните различни обстоятелства по партидата на търговеца. Систематичното място на предлаганата промяна е в ЗТРРЮЛНЦ, глава първа – Общи положения.

9. Предложено е законодателно да се уреди, че при апорт на дружествен дял в ООД в друго дружество при вписването на апорта трябва да се представи и решение на дружеството, чийто дял се апортира, за приемане на дружеството, в което се апортира делът, за съдружник. Систематичното място на предлаганата промяна е в Наредба № 1 от 14.02.2007 г. за водене, съхраняване и достъп до ТРРЮЛНЦ.

10. По въпроса в кой момент се прекратява ЕООД, когато едноличен собственик на капитала е физическо лице – със смъртта на едноличния собственик, в последващ момент при липсата на „друго, уговорено в дружествения договор“, и при непродължаването на дейността на дружеството от наследниците или по силата на съдебно решение, е налице противоречива съдебна практика на ВКС. Тя е дала повод да се образува Тълкувателно дело № 1/2020г. на ОСТК на ВКС по въпроса (т. 1) *„По какъв ред се прекратява еднолично дружество с ограничена*

отговорност при смърт на едноличния собственик на капитала и управител на дружеството и бездействие на наследниците му?“

Анализиран е въпросът и различните становища, като е прието, че е най-целесъобразно е да бъде разширен кръгът на лицата, които са легитимирани да подадат заявление за прекратяване на ЕООД в ТРРЮЛНЦ в случай на смърт на едноличния собственик на капитала. Това решение съответства в най-голяма степен на нуждите на търговския оборот и на принципа на доверие в ТРРЮЛНЦ.

Направено е предложение *de lege ferenda* бъде приета нова ал. 3 на чл. 157 ТЗ, която да гласи: *„Легитимация да заявят в търговския регистър прекратяването на дружеството по ал. 1 имат и наследниците на починалия едноличен собственик на капитала. Ако те не сторят това в тримесечен срок от смъртта, легитимация имат също кредиторите и прокурорът.“*

11. По отношение на чл. 157, ал. 1 ТЗ липсва законово ограничение по отношение на срок, в който наследниците на починалия едноличен собственик на капитала в ЕООД да заявят продължаване на дейността. Искането за продължаване на дейността на дружеството може да се направи безсрочно, което крие рискове в правната сигурност. Затова *de lege ferenda* ТЗ е предложено да се предвиди срок, в който изявилите желание наследници на починалия едноличен собственик да могат да продължат дейността на дружеството, като продължителността на този срок да бъде три месеца от откриването на наследството, какъвто срок е предвиден в чл. 97, ал. 1, изр. последно ТЗ по отношение на възможността наследници на починал съдружник в СД да встъпят в дружеството.

12. *De lege ferenda* като предложение за подобряване на ефективността на способа за изпълнение по чл. 517, ал. 3 ГПК е обосновано изменение на приложимата уредба в следния смисъл – след прекратяване на

участието на съдружника в дружеството съответно се прилага чл. 508 ГПК и дружеството има задълженията на трето задължено лице. Ако се приеме това разрешение, то по силата на чл. 508, ал. 3 ГПК ако дружеството не оспорва своето задължение към съдружника с прекратено членство, то ще трябва да внесе дължимата от него сума по сметката на съдебния изпълнител.

Това задължение на ООД би било по-ефективно за кредитора, като ще му спести съдебната процедура по прекратяване на дружеството. От друга страна, разрешението е по-благоприятно и за самото ООД, защото дружеството ще запази дейността си. Систематичното място на предлаганата промяна е в чл. 517, ал. 3, изр. 2 ГПК. Същата може да се предвиди наред със сегашната уредба или дори да отмени чл. 517, ал. 3, изр. 2 и 3 ГПК. Процедурата за съдебно прекратяване на дружеството е неефективна и налага прекалено голяма санкция за дружеството, което е трето лице, поради което същата може да се преосмисли.

13. Оставане на ООД, респ. ЕООД, без членски състав може да бъде предвидено като основание за прекратяване на дружеството в дружествения договор респ. учредителния акт съгласно чл. 154, ал. 2 ТЗ. При липса на такава уговорка обаче е налице законова празнота, която позволява в правното пространство да съществува такова дружество. Затова *de lege ferenda* е предложено чл. 154, ал. 1 ТЗ да бъде допълнен с нова т. 6, която да гласи, че дружеството се прекратява при оставането му без членски състав.

IV. ПУБЛИКАЦИИ ПО ТЕМАТА НА ДИСЕРТАЦИОННИЯ ТРУД

1. „Действие на вписването в ТРРЮЛНЦ на прехвърляне на дружествен дял в ООД и на свързаните с него промени?“, сп. Търговско и облигационно право, 2020, № 2

2. „Капитал на ООД“, Сборник с доклади от IX национална конференция на докторантите в областта на правните науки, ИДП при БАН, С., 2020

3. „Допустим ли е апорт на дружествен дял от ООД в друго търговско дружество?“, сп. Търговско и облигационно право, 2019, № 1

4. „Апорт на дружествен дял в ООД“, Специално електронно издание по повод Научна конференция „ТРАДИЦИЯ И РАЗВИТИЕ НА ЗАКОНОДАТЕЛСТВОТО В СФЕРАТА НА ИКОНОМИКАТА”, проведена на 24 октомври 2018 в УНСС (под печат)

5. „Кадуциране на дружествен дял“, Сборник с доклади от VIII Национална конференция на докторантите в областта на правните науки, С., БАН, Институт за държавата и правото, 2018